

Utenriksminister Espen Barth Eide
Utenriksdepartementet
Postboks 8114 Dep
N-0032 Oslo

Oslo, 26. november 2023

Undertegnede organisasjoner ønsker med dette å gjøre Utenriksdepartementet oppmerksomme på en ny og svært alvorlig utvikling av situasjonen for lhbtqi-personer og sivilsamfunn i Russland. Det er av svært stor betydning at Norge responderer på utviklingen på en måte som kan bidra til skadebegrensning for skeive personer generelt, og for russiske menneskerettighetsforkjempere spesielt.

Fredag 17. november ble det kjent at Det russiske Justisdepartementet har fremmet forslag om å erklære den såkalte "internasjonale lhbtqi-bevegelsen" for ekstremistisk, altså å legge denne til listen over grunnlag som kan utløse ekstremistiltale. Saken skal behandles for lukkede dører i russisk Høyesterett torsdag 30. november.

Undertegnede organisasjoner betrakter forslaget som et nytt og dramatisk kapittel i den russiske regjeringens systematiske rasering av skeive russeres grunnleggende menneskerettigheter. Forslaget vil innebære en reell kriminalisering med høye fengselsstraffer av lhbtqi-personer. Strafferammen for brudd på ekstremisme-lovgivningen er svært høy. Individuer som deltar i såkalte "ekstremistiske" aktiviteter risikerer fra to til seks års fengsel, men straffer opp mot 12 år kan påløpe under bestemte forutsetninger. Flere russiske og internasjonale organisasjoner, herunder våre, har advart om at betegnelsen «den internasjonale lhbtqi-bevegelsen» er vag og at russiske myndigheter derfor kan bruke dette vidt og vilkårlig til å straffeforfølge personer de ønsker å regulere. Det er også grunn til bekymring for at loven vil brukes vilkårlig mot «mistenkte» skeive, for eksempel ved bruk av regnbuesymboler med formål å skape frykt, slik vi har sett andre lover vært brukt tidligere.

Russiske organisasjoner som jobber for å fremme og beskytte lhbtqi-personers rettigheter har advart mot de alvorlige konsekvensene loven kan få. Arrestasjoner og fengselsstraffer er kun en del av bildet. Så godt som all bistand og beskyttelse for lhbtqi-personer i Russland utøves av et allerede presset russisk sivilsamfunn som nå rammes hardt. Skeive familier frykter at dette vil gjøre at terskelen for å miste omsorgen for egne barn blir enda lavere.

Norge har i sin handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold satt som mål at lhbtqi-personer skal beskyttes mot diskriminering, forfølgelse og overgrep, nasjonalt så vel som internasjonalt (*Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)* side 35). I tillegg fronter Norge beskyttelsen av menneskerettighetsforsvarere internasjonalt og har i den nye veilederen trukket fram at lhbtqi-personer og de som jobber for lhbtqi-personers rettigheter er en særlig utsatte gruppe som trenger beskyttelse (*Norwegian*

guidelines for support to human rights defenders 2023 side 7). Norsk støtte til russisk sivilsamfunn er velkjent og har enorm betydning.

Samtidig vil vi understreke at konsekvensene av norsk og europeisk innstramming av muligheten til å få utstedt Schengenvisum for menneskerettighetsaktivister, journalister, advokater og andre siden september 2022, har gjort det farligere å kjempe for menneskerettigheter i Russland, slik undertegnede organisasjoner har tatt opp med både Utenriksdepartementet og Justisdepartementet ved flere anledninger. Dette aktualiseres ytterligere av den forestående behandling av forslaget om å erklære den såkalte "internasjonale lhbtq-bevegelsen" for ekstremistisk i russisk Høyesterett.

Vi ber derfor Norge ta følgende grep for å hindre økt forfølgelse av skeive i Russland:

- Fordømme forsøket på å lovfeste at "den internasjonale lhbtq-bevegelsen" skal stemples som "ekstremistisk" i internasjonale fora;
- Bruke alle tilgjengelige kanaler til å oppfordre russiske myndigheter til å trekke forslaget, og til å oppheve all annen lovgivning som stigmatiserer lhbtq-personer og begrenser deres grunnleggende menneskerettigheter;
- Styrke samarbeidet med land som er medlem av Equal Rights Coalition for å kunne sikre tydelige felles utspill og øke muligheten til påvirkning;
- Følge anbefalingen fra Nobel Fredssenters «Solsikkedeklarasjon»¹ om å introdusere fleksible og langvarige visumordninger for utsatte menneskerettighetsforkjempere;
- Øke støtten til programmer for europeiske og internasjonale organisasjoner for å kunne fremme og sikre beskyttelse av lhbtq-personer og de som jobber for lhbtq-personers rettigheter i Russland.

For å belyse situasjonen ytterligere stiller vi gjerne på et møte for å legge frem mer inngående informasjon. Vi ber om forståelse for at mye av denne informasjonen er svært sensitiv og dermed ikke kan presenteres i brevs form, uten å medføre risiko for våre kolleger i Russland.

Samtidig som vi erkjenner at ditt arbeid for menneskerettigheter i Russland har blitt vanskeligere, håper vi du likevel vil gjøre det som er mulig for å forsvare rettighetene til lhbtq-personer i Russland. Takk for din oppmerksomhet i denne viktige saken.

Med vennlig hilsen

Bergdis Joelsdóttir /s/

Leder for politikk- og samfunn
Amnesty International

Mina Skouen /s/

Seniorrådgiver likestilling
Den norske Helsingforskomité

Marna Eide /s/

Leder Internasjonal avdeling
FRI – Foreningen for kjønns-
og seksualitetsmangfold

¹ Solsikkedeklarasjonen, "Sunflower Declaration" er utarbeidet i samarbeid med blant annet undertegnede organisasjoner, samt organisasjonene som vant Nobels Fredspris i 2022. Anbefalingen lyder: Introduce a flexible, rapid response, temporary protective visa system for human rights defenders facing imminent danger. It should allow for multiple entries over a longer period of time, providing those in need the option to swiftly temporarily relocate with their family.